

Hoge commissaris te Djakarta (Hirschfeld) aan minister van Buitenlandse Zaken (Stikker), 1 april 1950

Voor Stikker, mede van Van Maarseveen en Blom.

Met steeds verder voortschrijdende inlijving van deelstaten bij Republiek waardoor wellicht binnen afzienbare tijd geheel Indonesië eenheidsstaat zal zijn geworden rijst vraag wat gedaan kan teneinde altans zelfbeschikkingsrecht en recht op plebisciet voorzien in art. 2 van RTC overgangsovereenkomst vrijwaren. Voorop dient daarbij staan dat nutteloos zou zijn voor Nederlandse Regering om zelf op enigerlei wijze opkomen tegen opheffing van deelstaten of tegen noodwet die deze legaal mogelijk maakt. Zulks zou gevoeld als inmenging van Nederland in binnenlands Indonesische aangelegenheden en publieke opinie alhier slechts prikkelen tegen Nederland en tegen federalisten zonder dat zulks proces zelfs maar zou kunnen vertragen. Bovendien is enige verplichting waaraan RIS terzake tegenover Nederland gebonden die van federale staatsstructuur doch van Indonesische zijde zal men ongetwijfeld betogen dat opheffing deelstaten overeenkomstig wil des volks heeft plaats gevonden terwijl tegendeel moeilijk te bewijzen, gesteld zal dat daarmede enig nuttig doel gediend zou zijn. Onder deze omstandigheden schijnt evenzeer uitgesloten dat UNCI harerzijds op enigerlei wijze stelling zou nemen tegen bedoelde gang van zaken. Zij stelt zich kennelijk op standpunt dat zo lang een van beide partijen bij RTC-overeenkomst geen klacht aanhangig maakt tegen schending der overeenkomst het niet op haar weg ligt om op eigen initiatief terzake iets ondernemen.

Iets anders is echter dat door tot standkomen van eenheidsstaat recht op plebisciet beïnvloed wordt aangezien zulk een plebisciet gaat over vraag of bepaalde gebieden zich tot afzonderlijke deelstaat kunnen vormen. UNCI kan zich op standpunt stellen dat niettegenstaande vorming van een eenheidsstaat zij aan haar in art. 2 van overgangsovereenkomst opgelegde plicht moet kunnen voldoen. Tijdens Unieconferentie derhalve ondershands vertrouwelijk overleg gepleegd met Bihin over vraag of naar zijn mening UNCI hiertoe bereid zou zijn. Gewezen werd op noodzaak dat UNCI haar plicht zelfstandig vervult. Bihin zeide dat indien hij nauwelijks een voorstel hiertoe aan UNCI zou voorleggen dit zonder meer onmiddellijk zou verworpen. Hij achtte echter betere kans aanwezig indien te voren in betrokken hoofdsteden en met name in Washington het terrein werd voorbereid. De US regering zou in dat geval waarschijnlijk weer advies aan Cochran vragen zodat uiteenzetting aan deze te Djakarta alsdan wenselijk zou zijn. Mocht US regering geneigd blijken Dow in door ons gewenste zin te instrueren, dan zou nader kunnen overwogen of stap van UNCI vorm zou dienen aan te nemen van vraag aan RIS om bevestiging dat werking van meer genoemd Art. 2 door gang van zaken niet werd geïnvaleideerd dan wel vorm van eenzijdige verklaring van UNCI, waarin zij wees op dit artikel en op daarin voor haar neergelegde onaantastbare plicht. Door Maarseveen werd op deze van UNCI zeer uitdrukkelijk gewezen. Volledigheidshalve zij nog opgemerkt dat eventuele poging om UNCI dergelijke stap te doen ondernemen juridisch gesproken zou kunnen begroet met argument dat zelfs na opheffing van alle bestaande deelstaten het krachtens huidige RIS-constitutie voor bepaalde gebieden mogelijk blijft om zich bij plebisciet uit te spreken ten gunste van afzonderlijke deelstaat.

Te Uwer oriëntatie omtrent houding van RIS tegenover UNCI diene nog dat RIS enerzijds indruk wekt UNCI op doodspoor te willen leiden, anderzijds nopens Nieuw-Guinea de commissie uitdrukkelijk wil inschakelen omdat zij blijkbaar via UNCI van VR steun in dit probleem verwacht. Gezien grote belang dat van zelfbeschikkingsrecht schijnt gewenst dat Regering beslist of zij demarche als boven bedoeld wil trachten te doen ondernemen.